

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין ב.

עין משפט
נר מצוה

א א מ"י פ"ה מהלכות סנהדרין הלכה ח סמנ עשין זו טו"ע ח"מ סימן ב ע"פ א:

ב ב א מ"י שם הל' ח:

ג ד מ"י שם הלכה ג:

ד ה מ"י שם הלכה ד:

ה ו מ"י שם הלכה ו:

ו ז מ"י שם הלכה ז ו פ"ד מהלכות קידוש החדש הל' ו והלכה י:

ז ח מ"י פ"ג מהלכות מעשה הקרבנות הל' י ו פ"ד מהל' סנהדרין הלכה ג' סמנ עשין לו ו פ"ד ק"ג:

ח ט מ"י פ"ה מהלכות סנהדרין הלכה ה:

ט י מ"י פ"ד מהלכות יבוס הל' ה סמנ עשין נג טו"ע פ"ה סימן קסט פ"ה א:

י ב מ"י פ"ע מהלכות מעשר שני הלכה ו:

יא ל מ"י פ"ד מהלכות מעשר שני הלכה כ:

יב טו ע מ"י פ"ח מהל' ערכין הל' ב:

יג פ ז ק ר מ"י פ"ה מהל' סנהדרין הל' ב:

יד ש מ"י שם הלכה א:

טו ז מ"י פ"ד מהל' ע"פ"ה הלכה ד:

טז א מ"י פ"א מהל' סנהדרין הלכה ג:

יז ב מ"י שם ו פ"ה שם הלכה ג:

יח ג מ"י שם פ"ח הלכה א:

דיני ממונות בשלשה. אחר ששנה דינין בתלמוד אחר משמיענו בכמה דינין אותם (א) הא דלא תנא כופר ושלשים של עבד כדמנן שאר קנסות ושלשים שור מיתמו בכ"ג וזומן שהשור נסקילה זעלים משלמין כופר ושלשים של עבד (ב"ק דף קמג.) ודלא כר"א דמחייב ע"פ עד אחד וע"פ הצעלים בפרק ארבעה וחמשה (שם מה): ואין נראה דהא איכא אמוראי התם דכפרי דלפי ר' עקיבא דריש אס כופר לרבות שלא כזוונה ונראה לר"ת דכופר ולי של עבד הוא בכלל חבלות אי נמי תנא ושייר הני ושייר נמי יליאת עבד בראשי אצרים דקנסא הוא ובעי נמי ג' מומחין וללישנא קמא לא חשיב הא שיר דליכי למימר דפשיטא ליה דהוי מכלל חבלות אי נמי התנא לא איירי אלא בזמון הניתן מיד לדי:



ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה האונס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה דברי ר"מ והכמים אומרים ימוציא שם רע בעשרים ושלשה מפני שיש בו דיני נפשות (א) המכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה יעיבור החדש בשלשה עיבור השנה בשלשה דברי ר"מ רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין ובחמשה נושאין ונותנין וגומרין בשבעה ואם גמרו בג' מעוברת: (ב) סמיכת זקנים (ג) ועריפת עגלה בשלשה דברי ר' (ד) שמעון ר' יהודה אומר בחמשה (ה) החליצה והמיואון בשלשה (ו) נטע רבעי (ז) ומעשר שני שאין דמיו ידועין בשלשה (ח) ההקדשות בשלשה (ט) הערכין המטלטלים בשלשה ר' יהודה אומר אחד מהן כהן (י) והקרקעות (יא) תשעה וכהן (יב) ואדם כיוצא בהן (יג) דיני נפשות בעשרים ושלשה (יד) הרובע והנרבע בעשרים ושלשה שנאמר (והרגת את האשה ואת הבהמה ואומר (יב) ואת הבהמה תהרוג (יג) שור הנסקל בעשרים ושלשה שנאמר (השור יסקל וגם בעליו יומת (יד) כמיתת בעלים כך מיתת השור (טו) והזאב והארי הרוב והנמר והברדלס והנחש מיתתן בעשרים ושלשה (טז) רבי אליעזר אומר כל הקודם להורגן זכה רבי עקיבא אומר מיתתן בעשרים ושלשה: (יז) אין (יח) דין של שבועים ואחד (יט) ואין מוציאין (כ) למלחמת הרשות אלא על פי בית דין של שבועים ואחד (כא) ואין מוציאין (כב) על העיר ועל העזרות אלא על פי בית דין של שבועים ואחד (כג) ואין עושין עיר הנהדרות לשבטים אלא על פי בית דין של שבועים ואחד (כד) ואין עושין עיר הנהדרות אלא על פי בית דין של שבועים ואחד (כה) ואין עושין עיר הנהדרות בספר ולא שלש אבל עושין אחת או שתיים (כו) סנהדרין גדולה היתה של שבועים ואחד וקטנה של עשרים ושלשה מנין לגדולה שהיא של שבועים ואחד שנאמר (אספה לי שבועים איש מוקני ישראל ומשה על גביהו ר' יהודה אומר שבועים ימונין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה שנאמר (ושפצו העדה והצילו העדה עדה שופפת ועדה מצלת הרי כאן עשרים ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר (עד מתי לעדה הרעה הזאת יצאו יהושע וכלב ומנין להביא עוד שלשה מומשמע שנאמר (לא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני שאהיה עמהם לטובה אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות לא כהטייך לטובה הטייך לרעה הטייך לטובה על פי אחד (ל) הטייך לרעה על פי שנים ואין

דיני ממונות בשלשה. בגמ' (א) ילפינן להו: גיולת. כופר בפקדון דמששלם בו די הוי גזולן וכן הסוּף מיד חצירו הוי גזולן כגון ויגזול את החנית מיד המצרי (שמואל ב ג) אצל לזה ולא שילם לא מיקרי גזולן דמלוה להוצאה ניתנה: וחלואו. החובל בחצירו חייב בחמשה דברים כדאמרין בצבא קמח (פד) ואיש כי ימך מוס בעמיתו וגו' כן יעשה לו (ויקרא ד) בזמנו. ובגמ' (ע"ג) פריך היינו דיני ממונות: נזק. לשור המועד או אדם שהיקין. ובגמ' (ג) פריך היינו חבלות: פסולמי כפל. דגניצה שנמלא בידו דכתיב (שמות כב) אם המלא תמלא בידו וגו': ופסולמי ארבעה וחמשה. לשור או שה טעמו או מוכרו: האונס ומפתה. נערה בתולה ממשם כסף: (א) מוציא שם רע. לא מלאתי לנזק בתולתי וגו' ועשו אותו מלאה כסף וגו' (דברים כב): דיני נפשות. דאס אמת היה שזינתה תחמיו היא נסקילה. ודיני נפשות זעין כ"ג (א) לקמן בפירקין (דף טו.) מכות. מלקות ארבעים. טעמא דר' ישמעאל ורובן מפרש בגמרא (דף י.) מקראי: עיבור החדש. בגמרא (א) מוציא שם רע. עיבור השנה שהיו כ"ד יושבין ורואין אס זריכין לעבר מפני האביב והתקופה כדאמרין בגמ' (א) מילתיה דר' שמעון מפרשא בגמרא בזרייתא (דף י.) סמיכת זקנים. על ראש פר העלם דבר של כבוד: חליצה בשלשה ציבנות יליף לה בפרק מנות חליצה (דף קא.) מיואון. יתומה קטנה שהשיאה אמה ואחיה לדעתה יולאה בלא גט במיאון כל זמן שלא גדלה תחמיו ושלשה זעין דכל דתקון רבנן כעין דלורייתא תקון ומיאון רבנן דמדלורייתא אפילו מיאון לא ציחא דאין קדושי קטנה כלום אלא אס כן קדשה אביה דכתיב (דברים כב) את כתי נחמי לאיש הזה: נטע רבעי. אס צא לחללו על המעות וכן מעשר שני: שאין דמיו ידועין. כגון פירות והקיצו שאין להם שער בשוק: והקדשות. הבא לפדותן כריך שלשה לשומן: הערכין המטלטלין. בגמרא (דף י.) מפרשין אחד מהם כהן. דכתיב כהן צפרה כערכך הכהן וגו' (ויקרא כ) והקרקעות. של הקדש כריך ט' והעשירי כהן לשומן אס צא לפדותן. בגמ' (דף טו.) מפרש וליף להו מקראי: ואדם. הבא לפדות עצמו מיד הקדש כריך עשרה לשומן. ובגמרא (שם) פריך אדם מי קדוש: דיני נפשות בעשרים ושלשה. לקמן יליף לה בזמנא: הרובע והנרבע. שור שרבע אשה שרבע אשה וזמהה שרבעת לאיש נידונית הכהמה לסיקל: כ"ג כאלס הרובע דלימקוש הלדדי (א) והרגת את האשה ואת הבהמה צהמה היינו רובע ואיתקוש צהמה לאשה מה אשה כ"ג אף צהמה כ"ג: ואומר ואת הבהמה שפירו. שנגח אדם ומת: כמיסה זעלים. אס היה נידון בחיוב מיתת ציח דזעי עשרים ושלשה אדם ונידוין נסקילה כשור דלמרינן צ"ק אחד שור ואחד כו' צשור שנגח את הפרה (דף טד.) (ב) כדלמ. (ג) חיה היא: ואין דין לא אשה. (ד) אס רובו של שטט שצדו ע"ז צמוד: נציא השקר. צחנק. בגמ' (דף טו.) צעי מנלן דזעי שבעים ואחד: צמלחום הרשות. כל מנלחמה קרי רשות לצד ממלחמה יהושע שהיתה לכבוש את ארץ ישראל: על העיר. ירושלים: סנהדריות. שבעים ושלשה מנין לזאת ולוהשיבס וכו' (א) יליף בגמ' (דף טו.) (ב) כספר. כרך המצדיל צין ישראל לנכריס וצלעו מרק"א. ובגמרא (שם) מפרש טעמא: עדה שופפת. עשרה מחייבין: ועדה מלאס. עשרה מוכין. אשמעינן קרא דלריך עשרים שאס יתלקו יהיו עשרה מחייבין ועשרה מוכין: לעדה הרעה. צמרגלים כתיב: לרעות. אס הרוב מחייבין לא תלך אחריהם לרעו: שומע אני. דלעוזה לזכות הלך אחריהן שאפי' מיעוט המוכים ורבים המחייבין כתיב לא תהיה אחרי רבים לרעות אס כן למת נאמר אחרי רבים להטות משום זכות לא איטריך ליה אלא אפילו לחייב הלך אחריהן: לא כהטייך. אחרי רבים לזכות אפי' אומר לך לנטות אחרי רבים לחובה אלא לזכות על פי אחד אפילו אין ימירין מוכין על פי המחייבין אלא אחד זכה אצל לחובה עד שיהו מחייבין עודפיין על המוכין שמהם ואס קאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות על פי אחד אצל אחרי רבים בשנים אפי' לרעות. הלכך על כרחך כ"צ זעין דצליר כמין ליכא למימר דהא כתיב והצילו העדה ומו לא משכח חובה צליר מ"ב:

מוסף רש"י
והמוציא שם רע. לא מלאתי לנזק בתולתי ולא להכריח את אשה ואת הבהמה מות יומתו והקיצו שאין להם שער בשוק: והקדשות. הבא לפדותן כריך שלשה לשומן: הערכין המטלטלין. בגמרא (דף י.) מפרשין אחד מהם כהן. דכתיב כהן צפרה כערכך הכהן וגו' (ויקרא כ) והקרקעות. של הקדש כריך ט' והעשירי כהן לשומן אס צא לפדותן. בגמ' (דף טו.) מפרש וליף להו מקראי: ואדם. הבא לפדות עצמו מיד הקדש כריך עשרה לשומן. ובגמרא (שם) פריך אדם מי קדוש: דיני נפשות בעשרים ושלשה. לקמן יליף לה בזמנא: הרובע והנרבע. שור שרבע אשה שרבע אשה וזמהה שרבעת לאיש נידונית הכהמה לסיקל: כ"ג כאלס הרובע דלימקוש הלדדי (א) והרגת את האשה ואת הבהמה צהמה היינו רובע ואיתקוש צהמה לאשה מה אשה כ"ג אף צהמה כ"ג: ואומר ואת הבהמה שפירו. שנגח אדם ומת: כמיסה זעלים. אס היה נידון בחיוב מיתת ציח דזעי עשרים ושלשה אדם ונידוין נסקילה כשור דלמרינן צ"ק אחד שור ואחד כו' צשור שנגח את הפרה (דף טד.) (ב) כדלמ. (ג) חיה היא: ואין דין לא אשה. (ד) אס רובו של שטט שצדו ע"ז צמוד: נציא השקר. צחנק. בגמ' (דף טו.) צעי מנלן דזעי שבעים ואחד: צמלחום הרשות. כל מנלחמה קרי רשות לצד ממלחמה יהושע שהיתה לכבוש את ארץ ישראל: על העיר. ירושלים: סנהדריות. שבעים ושלשה מנין לזאת ולוהשיבס וכו' (א) יליף בגמ' (דף טו.) (ב) כספר. כרך המצדיל צין ישראל לנכריס וצלעו מרק"א. ובגמרא (שם) מפרש טעמא: עדה שופפת. עשרה מחייבין: ועדה מלאס. עשרה מוכין. אשמעינן קרא דלריך עשרים שאס יתלקו יהיו עשרה מחייבין ועשרה מוכין: לעדה הרעה. צמרגלים כתיב: לרעות. אס הרוב מחייבין לא תלך אחריהם לרעו: שומע אני. דלעוזה לזכות הלך אחריהן שאפי' מיעוט המוכים ורבים המחייבין כתיב לא תהיה אחרי רבים לרעות אס כן למת נאמר אחרי רבים להטות משום זכות לא איטריך ליה אלא אפילו לחייב הלך אחריהן: לא כהטייך. אחרי רבים לזכות אפי' אומר לך לנטות אחרי רבים לחובה אלא לזכות על פי אחד אפילו אין ימירין מוכין על פי המחייבין אלא אחד זכה אצל לחובה עד שיהו מחייבין עודפיין על המוכין שמהם ואס קאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות על פי אחד אצל אחרי רבים בשנים אפי' לרעות. הלכך על כרחך כ"צ זעין דצליר כמין ליכא למימר דהא כתיב והצילו העדה ומו לא משכח חובה צליר מ"ב:

תורה אור השלם
1. ואשה אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה ודורגת את האשה ואת הבהמה מות יומתו ודמיונם בם: ויקרא כ טו
2. ואיש אשר יתן שקבתו בבהמה מות יומת ואת הבהמה תהרגו: ויקרא כ טו
3. ואם שור נגח הוא מחמול שלשם והדגיר בבקעלו ולא ישמרנו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת: שמות כא כט
4. ויאמר יי אל משה אספה לי שבועים אשר מקני ישראל איש מוקני יצא יהושע וכלב וקני הקל וישטרו וליקחת אתם את אהל מועד והתיצבו שם עמך: במדבר יא טו
5. וישפטו אתה בין המקו ובין גאל הדם על המשפטים האלה: והצילו העדה את הרצח מיד גאל הדם והשיבו אתו העדה אל עיר מקלטו אשר שם יושב בה עד מות הבהן הגדל אשר משח אתו בשמן הקדוש:

רבינו חננאל
דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה כו. אוקמה (רב) (ח' אבהו) למתנין (ב) דיני ממונות בשלשה ומה הן גזילות וחבלות הן שצריכין ג' מומחין שכתובים בשם גזילות בענין השומרין ג' אלהים והן מומחין.

דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה כו. אוקמה (רב) (ח' אבהו) למתנין (ב) דיני ממונות בשלשה ומה הן גזילות וחבלות הן שצריכין ג' מומחין שכתובים בשם גזילות בענין השומרין ג' אלהים והן מומחין.

דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה כו. אוקמה (רב) (ח' אבהו) למתנין (ב) דיני ממונות בשלשה ומה הן גזילות וחבלות הן שצריכין ג' מומחין שכתובים בשם גזילות בענין השומרין ג' אלהים והן מומחין.

דיני ממונות בשלשה גזילות וחבלות בשלשה כו. אוקמה (רב) (ח' אבהו) למתנין (ב) דיני ממונות בשלשה ומה הן גזילות וחבלות הן שצריכין ג' מומחין שכתובים בשם גזילות בענין השומרין ג' אלהים והן מומחין.

לעוי רש"י
מק"א. גבול. ספר.